

Altermoderne kunsteducatie

Ontwerpconcepten voor het vormgeven van altermoderne lessen

Altermodernisme is een term die filosoof Nicolas Bourriaud in 2009 heeft geïntroduceerd voor kunstenaars die niet langer werken vanuit de eigen culturele identiteit, maar vanuit een globale context. De auteurs van deze studie hebben deze kunsttheorie naar een onderwijs setting vertaald en kwamen tot het volgende.

Kunsteducatie sluit vaak niet of onvoldoende aan bij actuele ontwikkelingen in de beeldende kunst. Het mist vaak aansluiting met de leefwereld van leerlingen. Leerlingen maken zogeheten 'schoolkunst' die ver af staat van wat ze spontaan bijvoorbeeld thuis maken (Haanstra 2008). Kunsteducatie sluit niet aan bij hedendaagse maatschappelijke thema's als globalisering en culturele vermenging (hybriditeit). Wat moeten leerlingen leren om zich in de hedendaagse complexe en gemonialiseerde wereld te bewegen? De toegenomen interactie tussen mensen en de uitwisseling van ideeën via moderne media heeft de wereld enorm veranderd en heeft consequenties voor de kunst en het (kunst)onderwijs. In dit onderzoek worden drie belangrijke didactische uitgangspunten voor altermodern kunstonderwijs geformuleerd:

- 1 intercultureel,
- 2 procesgericht en
- 3 leerlinggestuurd.

Deze tool geeft inzicht en ondersteuning voor een eigen altermodern lesontwerp.

Theorie en voorbeelden zijn in het onderzoeksrapport te lezen waarin docenten beeldende kunst en vormgeving hun eigen altermoderne lessen ontwerpen en evalueren.

Lees het [onderzoek](#).

dr. Talita Groenendijk
dr. Marike Hoekstra
Robert Klatsner

(2012)

INTERCULTUREEL

DIDACTISCH UITGANGSPUNT	DOELEN	UITWERKINGEN IN DE KLAS
<p>Ontwerp expliciete interventies gericht op interculturaliteit.</p> <p>Gebruik actuele hybride kunstuitingen om interculturaliteit te benadrukken.</p> <p>Kies een thematiek, zoals globalisering', die de nadruk op hybriditeit legt en ruimte biedt voor persoonlijke ervaringen.</p>	<p>Leerlingen leren de hedendaagse mondiale cultuur zoals beleefd door jongeren en/of eigen verhouding daartoe vormgeven via hun eigen individuele verhalen.</p> <p>(Actuele (altermoderne) kunst als model voor intercultureel bewustzijn)</p>	<p>Nadruk op het kleine narratief.</p> <p>Nadruk op wat we gemeenschappelijk hebben.</p> <p>Aandacht voor verschillende (individuele) perspectieven (onder meer door samenwerking).</p> <p>Vermijden: lineaire opvatting van kunstgeschiedenis vanuit westers perspectief, culturele stereotypen.</p>

LEERLINGGESTUURD

DIDACTISCH UITGANGSPUNT	DOELEN	UITWERKINGEN IN DE KLAS
<p>Leerlinggestuurd werken vraagt van de docent een flexibele, open houding. Je moet in staat zijn de door de leerling gevraagde begeleiding te bieden en moet kunnen afzien van interventie zonder de leerling aan zijn lot over te laten.</p> <p>Ontwerp een lesverloop van sturing naar steeds meer vrijheid: Leerlingen krijgen de kans te wennen aan meer autonomie.</p> <p>Gebruik 'enabling constraints': zoek een balans tussen ondersteuning en vrijheid in de taak.</p> <p>Denk na over of je alle leerlingen in de klas evenveel vrijheid moet geven of dat dit voor iedere afzonderlijke leerling anders kan zijn.</p> <p>Een overkoepelende opdracht of lesstructuur kan, mits open geformuleerd, een kader geven waarbinnen de vrijheid groot is.</p>	<p>Leerlingen leren hun eigen leerproces te sturen.</p>	<p>Leerlingen geven aan wat en hoe zij willen leren.</p> <p>De leerlingen formuleren zoveel mogelijk hun eigen opdracht.</p> <p>Begeleiding met dialoog</p> <p>'en passant' technieken leren (naar individuele behoefte).</p> <p>Evaluatie en reflectie niet alleen aan einde van de lessenserie.</p> <p>Leerlingen beoordelen zichzelf en elkaar.</p> <p>Proces- en productbeoordeling.</p>

PROCESGERICHT

DIDACTISCH UITGANGSPUNT	DOELEN	UITWERKINGEN IN DE KLAS
<p>Modelleer (altermoderne) processen: geef de leerlingen voorbeelden van hoe een artistiek proces (beeldend onderzoek) kan verlopen. De docent kan dit voordoen, in een lesstructuur verwerken (hoofdstuk 4) of een kunstenaar dit inzichtelijk laten maken.</p> <p>Neem veel tijd voor individuele begeleiding, waarin je verdieping aanmoedigt, zowel in inhoud als vorm van het werkstuk.</p> <p>Leg (tussen)producten vast en neem tijd om te reflecteren op concrete producten als onderdeel van een doorgaand proces.</p>	<p>Leerlingen leren een creatief proces doorlopen zonder vooraf vastgesteld eindproduct.</p> <p>(Processen van (altermoderne) actuele kunstenaars als modellen voor procesmatig werken)</p>	<p>Nadruk op het creatieve proces.</p> <p>De docent stelt geen eindproduct vast.</p> <p>Eindproduct als tijdelijke fase in het proces.</p> <p>Experiment, toeval en onvoorspelbaarheid aanmoedigen.</p>